

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.
Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.
Helyben előfizethet: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben.
Egyes szám ára 5 kr. o. é.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordantozza szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetéseket felvételnek: Helyben: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten: Haenstein és Vogler Uriutca 13. Lang et Schwarz, Fűrdőutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.
Nylittér sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként
egész nagy íven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft. o. é.
hét órá 7 „ „ „
félévre 6 „ „ „
évnegyedre 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőség-hez küldendők be.

A „Kolozsv. Közlöny“
szerkesztősége.

A delegatiók.

(K.—G.) A delegatiók bevégezték jelen évi működésüket, s most, midőn nem vagyunk a Bécsből jövő hírek közvetlen befolyása alatt, talán nem lesz fölösleges még egyszer visszatérni e tárgyra.

A két delegáció közötti nézeteltérések, mint tudjuk, a Skene-ügyben culmináltak. — Hogy mily csökönös volt az osztrákok ragaszkodása e szerszódáshoz, azt egy tárgyalások folyama, mint annak eredménye tanúsítja. — Balgaság volna azt hinni, hogy szomszédaink meg ne lennének győződve e szerződés fojtó voltáról; jól tudják, hogy kis iparuk ép úgy nyög e monopolszerű vállalat nyomasztó hatása alatt, mint a miénk; de minek a felbontás, minek a decentralisatio, ha ebben a magyar iparnak is némi haszna, nyeresége lesz.

Megvallva az igazat, mi nem találtuk fel az egész ez ügyre vonatkozó tárgyalások folyama alatt osztrák részről a komoly meggyőződés hangját; de igen is kiolvastuk a gyűlölség bizonyos színezetét, melyvel fejlődésnek indult állami életünk iránt viseltetnek.

Pillantson végig akárki az osztrák szónoklatok során komoly érvelést ez ügyet illetőleg nagyon keveset, de csipős megjegyzéseket, néha sima szavak alá burkolva, annál többet kap.

Nevezetes momentum osztrák részről még azon magatartás is, mely szerint a felsőbbbbségi érzet bizonyos nemével traktáltak delegatiókkal szemben, visszaképzelve magukat abba az időbe, midőn államunk csak egyszerű provinciája volt az egységes birodalomnak. E hangulatot, e boldog ábrándozást fel lehet ismerni úgy az izenet-váltások, mint a közös szavazások alkalmából. Ugy látszik szomszédaink nehezen szoknak az „egyenjogu“ két fél fogalmához, s szeretnének bizonyos mértékig dominálni ott is, hol a törvény coordinált viszonyt állapított meg s mi is csak ilyet, de subordináltat sohasem fogunk elismerni.

Ismét megmutatták az osztrákok a falu határáig terjedő politikájukkal, hogy nem sokat törődnek a népek jóllétével ott, hol arról van szó kizáró uralmukat továbbra is fenntartani.

Mit nekik az ország józan közvéleményére támaszkodó iparkamarák egyhangú jelentése, a szabad verseny korlátokat nem ismerő kívánsága, az alsóbb iparos osztály érdekeinek emelése, ha ez emelés által történetesen a magyar ipar ügye is lendülni fog valamit? Hiába van ott a statistikai kimutatások meggyőző ereje, mely napnál világosabban mutatja, a méreg-drágaságot, melybe Skenének gyártmányai kerülnek; nem hallgatnak

arra, ott a közös pénztár, majd elbirja a terhet, legfennebb a szegény nép érzi meg; hadd érezze, semhogy Magyarország malmára hajtás csak némileg is a vizet.

Ily korlátolt gondolkozású politikusokkal traktálni csakugyan bajos.

Hiába van ott az igazság imponáló hatalma, hiába a népek jólléte, süketek, vakok maradnak; mert szemükre hállyagot von vastag malitiájuk, sötét obscurantismusok.

Arról volt szó, hogy az a néhány millió, mely a Skene consortium telhetetlen kincs-szomját már évek óta oltja, s mely consortium fufangjainak vége hossza nem volt a szerződés kijátszását illetőleg, hogy e néhány millió oszlojk meg a becsületes polgárok között kik elég erővel, képességgel bírnak, jól, becsületesen dolgozni, kik nem nézik a közös pénztárt fejős tehénnek, s a népet türelmes birkának.

De mit e tekintetek az osztrák delegatióknak, ha Kuhn generalis haragját ezáltal magukra vonják.

Hadd vesszen a nép érdeke, csakhogy Skene jól találja magát ő excellentiája árnyékában.

Csodálkozunk a magyar delegáció magatartásán is. Nem volt meg a kellő erő, mely az ily fajta cselszövények legyőzésére okvetlen megkivántatik, talán épen e körülmény által kaptak vérszemre az osztrákok. A mily erőlyes volt magatartása elsőbbsen, ép oly sajnálatra méltólag hagyta ott ez elfoglalt postot később, midőn látta az osztrákok makacs szívósságát.

Oly tény ez, mit a magyar hirlapirodalom kivétel nélkül szomoruan említ fel.

Minél nagyobb volt részünkről az engedékenység, annál nagyobb volt tufelől a to-lakodó követelés, annál kihívóbb a hang. Talán nem volt delegáció, melyből annyira tanúságot vonhatnánk le, mint a mostaniból.

Ne bizzunk többet szomszédaink jóhiszeműségében, hanem őrizzük meg a reánk bízott helyet úgy, mint hazánk érdeke megkivánja.

Erély, szilárd ragaszkodás az egyszer kimondott nézetekhez, ez, mi segíteni fog, s a tudat, hogy a munkás népek milliói mellettünk vannak.

Egy oly intézmény, mely a józan közvélemény előtt elvesztette népszerűségét, ha ugyan birt ilyennel, — s a Skene szerződés ilyen, — mely kiáltó ellentétben áll úgy a népek érdekeivel, mint az ipar modern kívánalmaival, — mely egy néhány pénzkirálynak hajtja zsebébe a szegény nép filléreit, — egy ily intézménynek napjai meg vannak számlálva.

Kuhn generalis nagy ur, de a közvélemény még nagyobb; előtte talán minden ember térdet fejet hajt, neki is meg kell hajolni e hetedik nagy hatalom előtt nemsokára.

Delegatióktól pedig elvárhatjuk, hogy jövőre egész erélylyel lépjen fel az osztrákokkal szemben minden hasonló vitális kérdéseknél, hadd tudják meg oda át, hogy egyenjogu féllel állanak szemközt.

Bécsi világkiállítás 1873.

Bécs, máj. 10.

Immár 10 nap telt el a világkiállítás megnyitása óta s mégis mindez ideig a legjobb akarat mellett sem voltunk képesek bár szakemberek ígérék felvilágosító magyarázataikat —

egyes csoportokat, vagy egyes országokat megbeszéléseink tárgyává tenni. Mert az egész kiállítás mindedig oly készületlenséget és szakadozottságot mutat, hogy egyes részeket belőle bajos volna megbeszélésre kiragadni. Így pl. az egyesült államok, Brazília s a többi tengeren túli osztályok még a kicsomagolásig sem értek el. Az iparpalota keleti szárnyában plane az ide-oda járás van akadályozva s minden lépésnél, melyet keleten bátorodunk tenni, csak akadályok bukkanunk. A rotundában, köröndben ugyan egy kissé másképp néz ki a dolog; itt már legalább töredékeket láthatni azon pompából és fényből, mely nem sokára ki fog fejlteni. Mindenütt kalapálnak s javában fösztetnek s ha az ember a sors kedveltje, még abban a szerencsében is részesülhet, hogy kalapja tele lesz esővel (már t. i. az esős napokon, s ilyenben legujabban tulon tulszor részesülünk). A folyton tartott esőzések alkalmából egyre kell figyelmeztetnünk: tudvalevőleg a kiállítási épületek többé-kevésbé rögtönzöttek, s egyedül a nagy körönd, a gépesarnok s a képzőművészeti csarnok úgy ez utóbbinak két függeléké (Exposition des amateurs) tarthatnak igényt az állandó építkezések elnevezésére. A többi elannyira provisorium, hogy még azt is kiszámították, miszerint ha B. Schwarz ur a világkiállítás bevégeztével azokat rögtön szét nem szedeti, azok 1873 okt. 31-én pontban éjtéli 12 órakor össze fognak omlni. A szép cinque cento fösztmények az iparpalotán, úgy szintén a barnavörös diszitések is tönkre mentek, szétfolytak az esőzések folytán. Volt ugyan egy kiállítás, hol az illetők az iparpalota tulajdonképi földélete alá kénytelenítette valauak egy másodikát állíttatni, annyira haszontalannak mutatkozott az első; mi reméljük, hogy ez jelenben Bécsben nem fog megtörténni, de most is azt tanácsoljuk, hogy esős időben senki esernyő nélkül a rotundába be ne menjen; mert ha felpillantunk a fedélzet belfelületére láthatjuk, hogy az azt ékiteni akaró mintegy harmincz győzelmi istenasszonyok karjain és lábain mint csorognak végig az apró patakocskák s csorognak le egy békés orgonára s egy dobra melyek tudvalevőleg a vizet nem szívlelik s ezen kellemetlenség miatt igen elvannak hangolva. Az u. n. földött kapcsolati folyosókon is bajos haladni, mert azokat még mindig asphaltirozzák s az ember innen a szabadon omló eső alá menekszik, sem hogy lábait összenyomorítsa. Szóltunk az esőről a világkiállítási téren belül, a rajta kívül eső fösztányon még szomorubbban néz ki a dolog; a széles gyalogjáró ösvény egy iszapot, göröngyöket magával ragadó hegyi patakhoz hasonlít.

* * *

S most lássunk már valami realist: tekintsük meg az indiai osztályt; tulajdonképen nem is az s Nagy-Britannia mögött van elrejtve. Első és Hátsó-Indiát Britanniánál kell keresni; a londoni ékszerészek tarka s aranytól csillogó üveges szekrénye fölött ez egyszerű szót olvassuk: India. A magasról le nehéz, tarkán átszótt szőnyegek csüngnek le és valódi angol schawlok, melyek sok 1000 fontnál többre becsültetnek. Igaz, hogy csak egy néhány, de annál értékesebb szekrényben láthatni e csodás tartományok minden kincsét.

Az indiai szőnyegek árnyába ül egy valódi hindu gazdagon arannyal kihimzett terület; feje könnyedén egy turbánszerű selyem-

kendőbe van burkolva s kezébe egy ezüstből készült nargile (viztartóval ellátott pipa) hosszan elcsavarodott szárát tartja. Ezen különös gonddal kidolgozott óriási nagyságu dohányszerszámnak ára 500 font sterling. A királytigris gyönyörű bőre s a gazdag aranyhimzések, a hynduk és a malayok fegyverei, egy a legfinomabb fanemből készült ékes thea és bors-szelenczék, a rendkívüli ékszerek nem vonják annyira magukra figyelmünket — mint ama fényképsorozat, mely a mesés ország minden részéből tájképeket állít elénk. — Az egyik lapon a többszörösön elágazott és egymásba fonódott gummifa erdőséget látunk, a forró égáji nap hevében, benne tunya induk őrzik sovány teheneiket. — Kimondhatatlan, idegenszerű kimerültséget fejez ki ez egyszerű lap, s mellette ellentétül egy részlet a Hymalaia hegységből — bujább tenyészetű, gazdagabb, nagyobb és festőibb tájakat képzelni nem lehet. A szent Ganges folyam partjairól felvett tájképeket, messze maguk mögött hagyják ama lapok, melyek az ó-ind épületeket, az ó-bálványképeivel állítják elibénk. Földalatti alagutszerű menetek, melyek két oldalán phantasticus bálvány torzarcok vigyorognak ránk, a legcsodálatosabb építkezési tervek szerint készítve, az emberi kéz hihetetlen szorgalmáról tanuskodva; e mellett gulaszerű templomi épületek egymásra palmozott bálvány- és torzarcokból (angolul pyramid tower); micsoda faja az emberi nemnek ápolhatott magánál oly retentő izlésbeli elfajulást; s hogy mégis jobb izléssel is bírnak déli India álmadozó lakói, azt a királyaik számára épített mausoleumoknál bizonyítják be.

Ezek tervezetükben egyszerűek, rendkívüli izléssel vannak kivive, s a disztmények rajtuk oly élesen egymásba fonódottak, mintha csak egy kashmirshavl állana előttünk. — Nem csoda ha Ó-Anglia oly szeretettel csüng keletindiai tartományain; a ki az itt feltároló indiai termelést látja, sejteti ezen szivós ragaszkodás okait! Sem a Kaptartomány gyémánt mezeivel, sem Ausztrália aranyával, sem bármely amerikai angol birtok nem pótolhatja Anglia e Golcondáját, mely kimeríthetetlenül gazdag és termékeny és nagyon iparúzó. Az indusok rendkívül szorgalmas, dolgos s az általuk felkarolt kézműzetekben (így p. a kasmirsál szövésben) rendkívüli — mondhatnók képzelhetetlen — ügyességet kifejtő nép. Ezt a vázlatoknak egy további sorozata bizonyítja: könnyű rajzolatok ezek, melyek a sálszövőket s az ezzel rokon munkásokat a legkülönbözőbb testállásokban való foglalkozás és dolgozás közben vezetik szemünk elé. Ez emberek kézműzeti dolgozatai aztán hasonlíthatatlanul magasabb fokon is állanak, mint az európaiak. Hasonlitsuk csak össze az ó kasmirsáljaikat, arany és ezüst himzéseiket ez európaiakkal. S daczára ennek, sajnálattal kell kimondanunk, hogy bizonyos félszedségekre élték be magukat; mert nézzük csak bizonyos ind fajok nőit, mily borzasztó orrékiményeket hordoznak aranygyűrűk alakjában.

* * *

A kiállítást látogató magas vendégeket a porosz koronaherceget, az angol trónörökösét folyton bámuló néptömeg veszi körül, s azok csak úgy menekülhetnek, hogy a még eddig reservált képzőművészeti kiállításba menekülnek.

* * *

Nemsokára felállítandják az Austro-Hungari monarchiában előforduló számos nemzeteket és nemzetiségeket képviselő viaszba-

bokat, — hogy mit akarnak ezzel elérni, nem tudjuk.

S most végül egy kis számadás az április 28-ától május 4-ig terjedő héten 63,435 mázsas kiállítási tárgy szállított a kiállítási térre; mire 907 waggon szükségeltett.

Legujabb táviratok.

Gyulafejevár, máj. 11. A kat. státus gyűlési előértekezlet megtartott; az eszmecsere élénk volt. 80 tag van jelen; 4 orsz. képviselő. A szervezkedés módja felett hosszú vita folyt. A holnapi gyűlés dönt; az egyetértés bizonyos.

Zágráb, május 12. A határörvidéken teendő beruházások tárgyában kiküldött bizottság Mondel ezredes elnökölte alatt ismét egybehívatott, és ma ismét megkezdte üléseit. A főváros szabályozására nagy városi kölesön fog kötetni.

Bécs, máj. 12. A holnapi napra ismét többek fizetéseptelenségének bejelentésétől tartanak.

Bécs, május 12. Az udvari várpalota szertartás termében tegnap a kiállítási idegen biztosok, a cs. biztosok és főigazgatóság tagjai fogadtattak el. Az illetőket a követek mutatták be. A társalgás két óráig tartott. Ő Felsége mindekivel beszédbe ereszkedett.

Bécs, május 12. Az orosz császár június 1-én érkezik ide; hat napig marad itt és a Schönbrunnban fog lakni. Az orosz császár elutazása után Vilmos császár érkezend meg, ki a Schönbrunnban a csár által használt lakosztályokat foglalandja el. A belga királyt e hó 28-kára várják.

Bécs, május 12. Khun hadügyminiszter, Pökh altengernagy, Pintner sorhajókapitány és több magas tiszt ma elutaztak Fiuméba, hogy onnan az „Erzsébet” hadi gőzösön megkezdjék dalmátiai körutjukat. Az érkezőket Fiumében Rodich kormányzó, Oesterreich sorhajókapitány és gróf Szapáry magyar tengerparti kormányzó fogadandják, kik a hadügyminisztert a „Curtatone” hadigőzösön a horvát-dalmát tengerparti területen teendő útjában is elkísérendik. E körutban csak arról leendő szó, hogy Dalmátianak mely pontján állítsassék fel egy második hadi kikötő.

Berlin, május 12. Az angol lapoknak azon hire, mintha a német császár ellen Szent-Pétervárott merényletet kíséreltek volna meg vagy követek volna el, teljesen koholmány és minden alapot nélkülöz. A császár a legjobb egészségben tegnap ide érkezett. A hajdani pénzügyminiszter, Bodelschwing, meghalt.

Róma, május 12. A kamara mai ülésében a tegnapi demonstráció alkalmából hosszabb vita keletkezett. Lanza kifejté a meeting beállításának törvényességét, s hozzátéve, hogy míg a kamara a zárdákra vonatkozó törvényt tárgyalja, a kormány nem tűrheti el, hogy a törvényhozásra bármely nyo-

más gyakoroltassék. Minghetti azt mondja, hogy őt a demonstrálók bántalmazták, mert ő a kormány javaslata mellett van. Miután még több szónok helyeslé a kormány erélyes eljárását, ezen közbejött eset feletti vita, mint a melynek semmi következménye sem volt, befejeztetett. — A város teljesen nyugodt.

London, május 12. A „Daily Telegraph” és „Daily News” azon hirt említik, hogy az előbbi szerint a német császár ellen Instenburchban egy pap által, az utóbbi szerint Szent-Pétervárott merénylet követtetett el.

Páris, május 12. A tegnapi pótválasztásoknál két radikális, két republikánus és egy bonapartista választott meg.

Országgyűlés.

A képviselőház május 12-ki ülése.

Elnök: Bittó István.

Jegyzők: Szeniczey Ödön, Tombor Iván, Mihályi Péter, Kiss Miklós

A kormány részéről jelen vannak: Szilágy József, Kerkapoly Károly, Szapáry Gyula gr., Pauler Tivadar, Trefort Ágoston, Tisza Lajos, Wenckheim Béla br.

A mult ülés jegyzőkönyve hitelesítettik.

Elnök: Bemutatja az időközben beérkezett kérvényeket.

Három- és Miklósvárszékek feliratát a keletre vezetendő vasutnak a Moldva Oláh-országi rátoi állomással leendő összekötése iránt. Ugyancsak székek feliratát a Királyföld rendezésére vonatkozó észrevételei figyelembe vétele iránt. Ugyancsak e székek feliratát a földvár-rátói és a csik-szereda brassói utaknak államkezelés alá vétele iránt. Ugyancsak e megye feliratát az 1870. XLII. t. czikk 11 szakaszának végrehajtása iránt.

Aranyosszék feliratát, melylyel Felvincz mezővárosnak a keleti vasut részére kisajátított területekért járó kárpótlás iránti kérvényét bemutatja.

Dobokamegye feliratát, melyben a törvényjavaslat módosítása tárgyában csatlakozik Nógrádmegye feliratához.

Debreczen városa feliratát, melyben a kisajátítási törvénynek minden szabad kir. és népe-sebb városra leendő kiterjesztését kéri. Ugyancsak e megye feliratát második Rákóczy Ferencz hamvainak a hazába hozatala iránt. (Helyeslés szélső-balról.)

Torda városa feliratát a magyar kel. vasut gyéres-tordai szárvonalának kiépítése iránt.

Soprony városa feliratát a községi megadóztaást tárgyzó 1871. XVIII. t. c. 150-ik §-ának módosítása iránt.

Krasznamegye feliratát az országgyűlési nyomtatványok megküldése iránt. Ugyanannak feliratát a megyék tényleges szükségkép beigazolt önkormányzati költségeiknek levonás nélkül kiszolgáltatása iránt.

elérők a fiatalok, közülök a legreményteljesebbek a felnőttek barátaivá lettek, kiket gyöngéd szeretet által fűztek magukhoz. — Az öregek jelen voltak időtöltéseiknél, midőn kipuhatták a fejlődő tehetségeket, s dicsvágyukat ocsárlások és buzdítások által keltették fel. — Ha nagyon jól akartak lakni, maguknak kellett élelmet lopni, s a kit rajta értek, fenyítés és gyalázat érte. Lykurgus azért választotta e módot, hogy őket korán ravaszságra és celszövényre szoktassa; mely tulajdonságokat ép oly fontosoknak tartott harezias czéljára nézve, mint a testierőt és bátorságot. — Fennebb már láttuk, mily kevésbé volt lelkiismeretes Lykurgus az erkölcsi-séget illetőleg, midőm ez politikai czéljának útjában állott. Egyébiránt tekintetbe kell venni, hogy Spártában sem a házasságok megszenteltsége, sem a megengedett lopások, nem okoztak oly hátrányokat, melyeket más országokban magok után vontak. Minthogy az állam a gyermekek nevelését magára vállalta, következésképp függetlenek voltak a családi élet boldogságától, minthogy tovább kevés bece volt a tulajdonnak, s csaknem minden vagyon közös, a tulajdon szentsége nem volt olyan fontos momentum, s annak megtámadása, különösen ha ez által az állam saját czélját érte el, nem tartott polgári bűnnek.

A spártai ifjaknak meg volt tiltva magukat cziczomázni, kivéve, ha harcra, vagy más nagy veszélybe mentek. Ekkor szabad volt fejüket felkésíteni, ruhájukat feldisznítani, s a fegyvereken más ékítményeket hordani. A szép haj, — szokta mondani Lykurgus, — a szép embereket még szebekb és felelmetesebbé teszi. Egy mesterfogása volt ez a nagy törvényhozónak, hogy így a veszélylyel némi neveltséget és ünnepest kössön össze, s ezáltal megfossa iszonyatoságától. Még tovább ment. Háboru idején a fegyelmet nagyon enyhítette, az életmód szabadabb volt, s az áthágásokat nem büntették oly szigoruan. Innen van, hogy a spártaiaknak a harc, a megenyhülés egy neme volt.

Ha az ellenség előnyomult, a király rágyujtatott a kastorai dalra, a katonák zárt sorokat képezve örömmel és bátran mentek előre a fuvola hangjainál, az ellenséggel szembe.

Vas megye feliratát a tűzkár elleni kölcsönös biztosításnak a törvényhatóságok körében leendő életbeléptetése iránt. Ugyanannak feliratát a közjegyzői hivatal behozatala, a perrendtartó egyszerűsítésére és a végrehajtók eljárásának szabályozása iránt.

Nyitra megye feliratát az 1870. XLII. t. cz. 11. §-nak végrehajtása iránt. Ugyanannak feliratát II. Rákóczy Ferencz hamvainak a hazába hozatala iránt. (Helyeslés szélső balról.)

Komárom megye feliratát a Királyföld rendezése iránt, Ugyanannak feliratát második Rákóczy Ferencz hamvainak a hazába hozatala iránt.

Hunyad megye felirata, a tűzkár — elleni kölcsönös biztosításnak a törvényhatóságok területére leendő behozatala iránt. Ugyanannak feliratát a gyógyi és almási járás községének törvénykezés tekintetében a megyéhez leendő visszacsatolása iránt.

A bemutatott kérvények a kérvényi bizottsághoz tetetnek át.

Bemutatta továbbá a függő állam adósságok ellenőrzésére kiküldött országos bizottságnak, az 1874-ik évi kezelési költségek előirányzatát tárgyzó jelentését.

Ez tárgyalás végelt a pénzügyi bizottsághoz utasított. A gyergyó-szent-miklósi kir. törvényszék kérvényét, melyben a hivatalos hatalommal való visszaéléssel vádolt Becze Antal orsz. gyűl. képviselő ellen a vizsgálat foganatosítását megengedtetni kéri.

A mentelmi bizottsághoz tetetik át.

Madarász József: a magyar leszámitoló és kereskedelmi bankra vonatkozólag egy határozati javaslatot nyujt be, mely kinyomatik és szétosztatik.

Horn Ede: a folyó hó 6-ikán történt vasuti szerencsétlenség folytán kéri az igazságügyminisztert, vajjon szándékozik-e még ez ülésszak folyamán törvényjavaslatot beterjesztetni, mely a vasuti társulatok személysértési kártérítési kötelezettségeinek megállapítása által az utazó közönségnek legalább a bűnös hanyagságából eredhető vasuti szerencsétlenségek ellen meglehetősen biztosítassék.

Pauler Tivadar igazságügyminiszter: Kijelenti, hogy az az iránti szükséges intézkedések már megtörténtek ugyanmire, hogy legközelebb be fogja már nyújthatni az arra vonatkozó törvényjavaslatot. (Helyeslés.)

Oláh Gyula: indítványozza, hogy a jász-kun-területek által az 1871. XVIII. t. cz. 136. §-ára vonatkozó törvényt magyarázás iránti kérvénynek soron kívüli tárgyalására utasítsassék a kérvényi bizottság.

Elnök: megjegyzi, hogy e héten már nem jöhetend tárgyalás alá, de a jövőben igen.

Eötvös Károly: a központi bizottság jelentését nyujtja be a telepítvényesekről szóló törvényjavaslatnak még függőben maradt szakaszairól.

Lykurgus államserkezte azt hozta magával, hogy a hazához simulás nagyobb volt, mint az egyéni tulajdon iránti ragaszkodás, és hogy a kedélyek, — semmi magán gond nem zavarta, — egészen az államnak éltek. Ezért látta hasznosnak és szükségesnek polgártársaitól a mindennapi élet foglalatosságait elvonni, s idegenekre bizoni, nehogy a munka gondja, vagy a házi foglalatosság öröme elvonja figyelmüket a haza érdekétől. A szántóföldeket rabszolgák művelték, kiknek helyzete hasonló volt a barmokéhoz. Heloták-nak nevezték, mert a spártai benszüllöttek első rabszolgáikat Helosból kapták, kiket meghódítottak és foglyokul ejtettek. Ezen helotáktól aztán később minden rabszolgát, kiket a háboruba fogtak el, azon nevet kapta. Iszonyatos volt az a bánásmód, melyet Spártában ezen szerencsétlen emberekkel éreztettek. Eszköznek tekintették, kiket úgy használtak fel politikai czéljaikra, mint akartak, s az emberiséget lázító módon gunyolták ki bennök. Hogy a spártai ifjuságnak az ivás mérséklatlenségéről eljlesztő képet adjanak, a helotákat arra kényszerítették, hogy leigják magokat; ily állapotban aztán nyilvános szemlére állították, gyalázatos énekeket énekeltek, s neveltség tanzókat tánczoltattak velök; a szabadszületésük tánczai megvoltak tiltva.

Még egy embertelenebb czélra is felhasználták őket. Az állam munkás volt abban, hogy a fiatalság bátorságát nehéz próbára tegye, s véres jelenetek által a harcra előkészítse. A senatus tehát bizonyos meghatározott időben az ifjuság egy részét vidékre küldötte; egy tőrnel és egy kevés eledelel nem szabadott egyebet vinni magukkal. Meg volt hagyva, hogy nappal elrejtve tartassák magukat; éjszaka pedig kivonultak az utcákra, s azokat a rabszolgákat, kik kezeik közé kerültek, agyon ütötték. Ezt kryptiának vagy lesnek nevezték; hogy Lykurgus volt-e ennek alapítója, kétséges. Mindenesetre az ő elveinek volt következménye.

A mint a közlárság háboruiban mind szerencsésebb volt, a heloták száma is szaporodott, úgy, hogy végre veszélyesebbé váltak a közlárságra, s kétségbe esve a barbar bánásmód miatt,

Elnök: E jelentés kinyomatik és kiosztatik.

T. ház a mai ülésnek tulajdonképeni tárgyát képezi a jövő ülés napirendjének megállapítása. Miért javaslatba hozom az escompte bankról szóló t. javaslat tárgyalását. (Helyeslés.) Ha a t. ház belenyugszik, úgy már a holnapi ülésben tárgyalás alá vehetjük. (Helyeslés.)

Ülés vége 11 óra 20 percz. A holnapi ülés napirendje az escompte bankról szóló törvényjavaslat tárgyalása.

A bécsi nemzetközi kiállítás és a közoktatásügy.

Az utóbbi években Európának csaknem minden parlamentje foglalkozott a közoktatásügygel, és a lefolyt év parlamenti tevékenységének jó része Franciaországban, Angliában, Olaszországban, Porosz- és Szászországban, sőt túl a Lajthán az illető ország közoktatásügy reformjának volt szentelve. Azon közegek által, melyek a tárgyalásokat mindig figyelemmel kísérik, de még inkább azon körülménynél fogva, hogy a közoktatásügy körül bizonyos teendők magukra a községekre bízattak, az iskola iránti érdek a nép legmélyebb rétegeibe hatolt és ennél fogva bizonyos tanügyi kérdések általánosokká váltak; ilyenek például ezek: mily módon építhető legcélszerűbben az iskola? mily eszközökkel kell azt felszerelni, hogy az oktatás czéljai könnyen és biztosan elérressenek? ezek oly kérdések, melyek fölött mai nap már a leg-egyszerűbb polgárok is gondolkozni kénytelenek, miután a községek kötelessége a tanodák felszereléséről a törvény értelmében gondoskodni.

A bécsi nemzetközi kiállítás tervezői a XXVI. csoport („Nevelés, oktatás és közművelődés”) felállítását általánosan nyujtanak az egyes kiállító államoknak, hogy egész közművelődésüket, de különösen annak alapföltételét, a közoktatásügyet, azon a versenyterén bemutatassák, hol az egész föld kerekességének nemzetoi a szellemi munka tiszteletdíja után töreksszenek.

A jelenkor összes művelt államai Bécsbe küldték azt a gazdag anyagot, melyből a közoktatásügy jelen állapotának hű képét láthatni; a mit eddig fáradságosan terjedelmes könyvek- és még terjedelmesebb politikai kimutatásokból tanulni lehetett, a bécsi nemzetközi kiállításon közvetlenül szemléltethető tetetett; a mit a tanító és a mint tanít, a mit a tanuló és a mint tanul — tanmód és a tanítás eredménye — látható, szemléltető tényezőkként lépnek föl és a modern oktatásügy oly nagymérvű képét állítják elénk, melyet eddig sehol sem lehetett látni.

Hazánk több községe érzi azt, mily fontos a bécsi nemzetközi kiállítás XXVI csoportja alapos tanulmánya, mert arról értesültünk, hogy már is több helyütt megfelelő összegek szavazattak meg a tanítók- és tanárok számára, hogy Bécsben az oktatásügy nemzetközi versenyét megsemmeljük.

lázasokat támasztottak. Ekkor a senatus egy embertelen határozatot hozott, melyet szükségessége által vélt igazolhatni.

Azon ürügy alatt ugyanis, hogy szabadokká teszik, a pelonoponesusi háboru folyamában kétezeret a levitézebb rabszolgák közül összegyűjtöttek; koszorúkkal felkesítették, s ünnepélyes menetben a templomba kísérték. Itt egyszerű csak hirtelen elűntek, senki sem tud a, hogy mi lett velök. Annyi mindenestre bizonyos, s Görögországban is szójárás volt, hogy a spártai rabszolgák minden rabszolgák között a legszerencsétlenebbek voltak, éppen mint a spártai polgár legszabadabb minden polgárok között. Ez utóbbiak minden minnkait rabszolgák végezvén, egész életüket tétlenül töltötték el. Az ifjuság gyakorolta magát a harczijátékokban és fogásokban; az öregek pedig nézők és bírák voltak ezen gyakorlatoknál. A spártai agastyánnak szűgyen volt kimaradni arról a helyről, hol az ifjuság neveltetett. Innen van, hogy minden spártai állammal élt, minden cselekvény nyilvános volt. A nemzet szemei előtt nőtt fel a ifjuság, s hanyatlott le az aggkor. A spártának szüntelen a szeme előtt volt Spárta; mindennek tanuja volt, valamint az ő életének is minden. A dicsvágnak meg volt a maga végnélküli ösztönzője, a nemzeti szellemnek pedig a maga szünteleni tápláléka. A haza eszméje és a közérdek összenőtt, a polgárok legbensőbb életével. Ezen ösztön ébrentartására alkalmat nyujtottak még a nyilvános ünnepek, melyeknek számosak voltak a tétlen Spártában. Ilyenkor harczi dalokat énekeltek, melyek a hazaért elesett polgárok dicsőítését, vagy a vitézség felelevenítését tartalmazták. Ezen ünnepekre három chorusba jelelték meg, kor szerint osztályozva. Az öregek chorusa így kezdete el az éneklést: Hősök voltunk mi hajdon. Erre a férfiak így felelt: Most vagyunk mi hősök, ide a ki akar, s próbálja meg. A gyermekek pedig így: Hősök leszünk mi egykor, tettek által homályosítva el tettek.

(Folyt. köv.)

Azonban ez egy csoport és oly óriási anyagot nyújt a tanulmányra, hogy egyes emberek hónapig tanulmányt kénytelenek szentelni e roppant tömeg tanulmányára. A ki tanítóink és tanáraink közül Bécsbe azon szándékkal megy föl, hogy ott rövid idő alatt ismeretkörét lehetőleg bővítsen, annak már innen hazulról is tájékozottan kell elindulnia és legalább azt kell tudnia, mily rendszer volt irányadó a XXVI. csoport szervezésénél. A következőkben megkísértjük olvasóink számára ily tájékozást nyújtani.

A XXVI. csoport B. alosztálya öt főszakaszban képviseli a közoktatásügyi kiállítást. Ez öt főszakasz a következő:

A) tanodai helyiségek és berendezés; B) tanulási eszközök; C) iskolai könyvtár; D) tanító eszközök; E) tanuló munkálatai. A főszakaszok mindegyikére nézve előadjuk az irányadó elveket.

A. Tanodai helyiségek és berendezés. Ide tartoznak iskolaházak mintái egészen a természetes nagyságig, iskola tervek. Főtörökés volt, hogy ne eszményi iskolák vagy képek állítsanak ki, hanem a kiállított tárgyak a valóság hű utánzásai. Különbőség tételét a falusi és városi, az egy és több tanítóval ellátott iskola között. E szakasz súlypontját képezi a tanterem berendezése, a világítás, szellőzés és fűtés különböző rendszerei, különösen pedig az iskolapadok. Mindez vagy természeti nagyságban, vagy pedig tanulási mintákban van bemutatva, sőt számos helyütt költségvetési tervek is mellékeltek.

2. Tanulási eszközök. Ezek ismét eloszlanak 1. tan- és olvasókönyvekre; 2. az írás- és rajzoktatás különös eszközeire; 3. alakítási mintákra és 4. a földrajzi oktatás eszközeire. — A fölvet az, hogy a tankönyvek csak alapul szolgáljanak az oktatásnál (ismétlésre). Az olvasó könyvek csak olvasmányokat nyújtanak, miért is kizárólag az anyanyelvi oktatásnál használandók.

Az írás és rajz különös eszközeinél azon elv irányadó, hogy csak oly eszközök véteszenek föl a gyűjteménybe, melyek a tanulók kezébe való és különös módszertani haladást föltüntetnek. E főszakokban foglalnak helyet mindazon taneszközök, melyek vakok, süketnémák stb. számára készülték. A legtöbb állam ez oktatás összes fókáit mutatta be.

Alakítási minták alatt értetnek a gyermek-tertek és a néptanoda értelemszerű játéka stb.

A földrajzi oktatás segédeszközeihez nemcsak a kész mappák számítanak, hanem ama eszközök is, melyek a tanuló öntevékenységet sarkalják és neki segédeszközülni szolgáltatnak mappák rajzolásánál, mint mappahálózatok stb.

C. Iskolai könyvtár. Az iskolai könyvtárakból azon főbb mozzanatok soroltak föl, melyek különösen a statisztikai kimutatásokra nézve fontosak. (Évi alap, közép évi szaporodás, állapot stb.)

D. Tanítási eszközök. Ezek a következő csoportokban fordulnak elő:

1. A szemléleti oktatás tárgyai, mintái, különösen néptanodai eszközök.
2. Az oktatás támogatására használható eszközök (betűszekrény, képeskönyvek stb.)
3. Az írás és rajz taneszközei.
4. A számtani oktatás segédeszközei.
5. A földrajzi oktatás segédeszközei (földgömbök, telluriomok, lunariumok, mappák stb.)
6. Képgyűjtemények a történelmi oktatás számára, nevezetesen művelődés-történelmi, hadtani, köz- és magán életbeli képek.
7. A természetrajzi oktatás segédeszközei, gyűjtemények és minták.
8. Mennyiség és természetfajta taneszközök, de a mennyiben azok csak az iskola céljaira való; ezekhez járulnak muzeum tervek és eszköz jegyzékek.
9. Vegytani tanszerek, vegytani tanintézetek tervei, gyűjtemény-jegyzékek, minták stb.
10. Az építészeti, gépészeti szak tervei stb.
11. A mező gazdasági oktatás gyűjteményei
12. Az ipartanodák gyűjteményei.
13. A kereskedelmi tanodák gyűjteményei.
14. A zenészet tanodák gyűjteményei.

E. Tanuló munkálatai. Itt mindenütt az az elv irányadó, hogy nem a tanuló, a kiállítás, hanem a tanoda, és azért a kiállított tárgyaknak ép úgy kell tanuskodniuk a tanár, mint a tanuló tevékenységéről. Azért nem igen ajánlatos, ha például a rajzoknál válogatott gyűjtemény állítatik ki, ellenkezőleg, egyintézet összes rajzaiból lehet csakitétel mondani. E szakban a nemzetközi kiállítás sem nyújtja a kívánatos tájékozást, mivel eddig mindenütt csak választékokban állítottak ki a tanuló munkálatait.

Itt csak a legáltalánosabb vonásokról adtuk a bécsi nemzetközi kiállítás oktatásügyi osztályának programját; de a mondottak nemcsak tájékoztató szolgálnak az iránt, mi található most Bécsben, hanem egyszersmind fogalmat is adnak arról, mily roppant anyag var ott a szorgalmasan buvárdodóra. Egyes államok nem töltötték ugyan ki a program minden pontját, de nagyjában majdnem minden állam nyújt érdekelt, mely tanulmányra fölhev. Tanáraink és tanítóink, kik speciális tanulmányok kedvéért Bécsbe mennek, elég alkalmat lelnek majd ismeretkörüket kibővíteni és látottakat közvetve vagy közvetlenül itthon értékesíteni.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, május 14-én.

— **T. olvasóinkat kérjük, méltóztasnak előfizetéseiket mihamarabb megújítani, nehogy a lap küldésében fenakadás történjen.**

— **Erdélyi püspök Fogarasy Mihály** ur ő nagyméltósága által f. hó 12-ére Gyulafehérvárra összehívott római katolikus statusgyűlés az erdélyi római kath. ideigl. bizottmányoknak amannak színe előtt történt lemondása következőben föllálítva az igazgató tanácsot, ebbe 16 világi és 8 egyházi tanácsost választott, kolozsvári világi 8. egyházi 4. Elnökök: Fogarasy Mikály püspök, világi, egyhangú kikiáltással br. Jósika Lajos ő excellenciájuk. Előadó Keszérő Mózes 86 tiszteleti. Dr. Farkas Lajos 84 szavazattal. Titkár ilj. Filker Elek 86 tiszteleti. Frits Albert 82 szavazattal. — Tanácsosok a) egyháziak, helybeliek: Lőnhárdt Ferencz 89. Várady Móricz 81. Pakó János 61. Keszérő Mózes 44 szavazattal: — Vidékről Veszely Károly 86. Beke Antal 70. Barts Ferencz 61. Eltes Károly 59 szav. b) Világiak, itt helyiek: Dr. Csiki Victor 89, Simon Elek 87, Páll Sándor 86, b. Borneminsza János 66, gr. Eszterházy János 66, Gál Lajos 61, Macskásy Ferencz 63, Züllieh István 40 szavazattal. Vidékről: Mikó Mihály 89, Ugron Lázár 89, Pócsa József 88, id. Groisz Gusztáv 62, Mikó Antal 62, Bély Gerzely 61, gr. Kálnoky Dénes 56, Szereday Ignác 54 szavazattal megválasztva.

— **Illó, hogy az elvett jóért köszönetet mondjunk.** Fogarasi Mihály erdélyi püspök ur ő nagyméltósága — a nméltósága valóság és közoktatásügyi miniszteriumhoz általunk fölterjesztett, de minden eredmény nélkül visszaküldött, alázatos kérelmünkből — belátva a nagy szükséglet, melyet iskolánk a taneszközök hiánya miatt szenved; saját magából 24 darab falitáblát, 25 darab tankönyvet — az utóbbiakat a szegény sorsu tanulók számára küldeni méltóztatott; oly meghagyással, hogy azok mielőbb verestoronyi iskola tulajdonai tekintendők. — Mely kegyes ajándékaiért fogadják ő nagyméltósága a szülők, gyermekek és a tanító hála-köszönetét. E. L.

— **Akadémiai olvasó-kör.** Csengery Antal, kinek már annyi fontos, életrevaló s közhasznú eszme közzöni létrejöttét, s ki rendszeren igen célszerűen formulázott indítványokkal szokott a közönség elé lépni, melyek aztán mindig valósággá is válnak, vasárnap délelőtre egy értekezletet hívott össze akad. tagokból s írókból. Az eszme egy akad. olvasó-kör alapítása. Az értekezletre számos akad. tag s író jelent meg. Csengery mint elnök megnyitván az ülést, előadta az értekezlet célját s az olvasó-kör alapításának szükségét. Az akadémia — mondá — hajlandó áldozatokat hozni, hogy a magyar írói világának bizonyos központot és találkozó helyet alkosson. Mindenekelőtt kész azon lakosztályt, melyet eddig a codifikáló bizottság használt s mely az első emeleten 5 utca szobából, egy nagy teremből s egy udvari szobából áll, mérsékelt áron az olvasó körnek bérbe adni; továbbá folyóiratait és lapjait is a kör rendelkezésére bocsátani. Az igazgató tanács, melyben Csengery az ügyet előhozta, elvből jóváhagyta azt, s így most az elnök felhívja az értekezletet, hogy nyilatkozzék az eszéről s ha helyesli, bizottságot válasszon, mely a kör alapszabályait kidolgozza. Mihelyt a tervezet elkészült, megvitatására új értekezlet fog összehívattatni s elfogadása esetén a hó augusztusban, mikor a lakás megürül, megalakulhat. Az értekezlet köszönetét fejezte ki Csengery Antalnak, kitől az örömmel üdvözölt eszme kiindult s ki annak megvalósítása érdekében hónapok óta fáradozik. Azután az alapszabályok kidolgozására következő bizottságot választott: Csengery Antal elnök, Rákosi Jenő, Pulszky Ferencz, Wenczel Gusztáv, Hunfalvy Pál, Greguss Agost, Pompéry János, Arany László, Csernatony Lajos, Tarkányi Béla és Adler Ignác.

— **Az erdélyi g. keletiek synodusa** f. évi apr. 27-én kezdődött meg ünnepélyes isteni tisztelettel, mely után a tagok testületileg b. Siaguna András érsekhez mentek, hogy őt, mint állandó elnököt, a synodus megnyitására meghívják. Az ősz egyházi azonban kinyilatkoztatván, hogy betegsége akadályozza őt az elnöki teendők vitelében, e tisztelet Pópeu vicariusra ruházta át. Ápril 28-án a második gyűlés tartott, a mikor a synodus végleg megalakult s a különböző bizottságokat megválasztotta.

— **Börzshírek:** Bécsben hírszerint a bankaktát föl akarják fűszerezni, s 100 millió (!) bankjegyet akarnak kibocsátani a börze számára. Depressió állítólag beadta lemondását, helyére Hopfen van kizemelve miniszternek. Mindezekről, így szól a hír, a magyar miniszteriumhoz s különösen Kerkapolyhoz expressz tudósítás érkezett. "Ismételiük, e hírek börzshírek Pesten.

— **A zászlószentelési ünnepélyen,** mint halljuk, Nagyvárad, Arad s más városok tűzoltói is képviseltetik magukat, minek folytán nem lesz hiány az idegenekben. Ez alkalommal a műkedvelők is előadást rendeznek.

— **Hymen.** Szathmáry Károly, városunk fiatal aranyművese szerdán reggel vezette oltárhoz a szeretetreméltó Frölich Ilka kisasszonyt. Koronázta áldás e szép frigyet!

— **K. Papp Miklóst** a „M. P.“ szerkesztőjét érzékeny csapás érte Papp Joachim édes atyjának, e derék polgártársunknak bekövetkezett halálával. A boldogult tetemeit ma helyezték az örök nyugalomra. Béke az elhunyt poraira!

— **Már hűvösre került.** Egy idő óta erőlyesen működő rendőrségünk már kézre kerítette azon kegyetlen szívű anyát, ki élő gyermekét a szemét domb alá ásta. Ez egy szegény leány, ki szülőházban volt, honnét kikerülve b. farkasutcában lakott s itt találták fel a rendőri közegek, kik elől a szénás padlásra menekült. Jelenleg a kir. törvényszék bíróságában szánja bájja — ha ugyan ezt teszi, — irtozatos bűnét.

— **Májális.** Ismét egy tavaszi ünnepélyt jelezhetünk. Az iparos osztály jövő hó elején készül megtartani a már évek óta meglehetősen felkarolt s kedvelt tavaszi mulatságát. Tiszta és csillogos eget, még a mi a fő: derült kedélyt hozza!

— **Pályázati hirdetés.** A kolozsvári műkedvelői társulat K. Papp Miklós ur adományát folytán 20 drb. cs. k. arany pályadíjat tűz ki, egy viszonylagos becsüleg jobb egy felvonásu vigjátékra. A pályázatból nincsenek kizárva a 2 vagy több felvonásu vigjátékok sem. Hasonló jószág mellett a kötött beszédű darab előnnyel bír. Az idegen kézzel leirt s jelég levéllel ellátott művek f. é. december 31-ig a kolozsvári műkedvelői társulat titkári hivatalához küldendők be. A pályanyertes darab első előadási joga a kolozsvári műkedvelői társulatot illeti, azután a kolozsvári n. színház tulajdonába megy át. Kolozsvárt, 1873 május 14. Hory Béla, egy. titkár.

— **Azerdélyireformatusok székelvudvarhelyi collegiumát** a gondviselés azon nem mindennapi szerencsében részesítette, hogy magasabb tanintézeti életének második századát is betöltötte. Ez okból a nevezett tanoda folyó 1873-ik év május hava 22-én, áldozócsütörtökön, százados ünnepélyt fog tartani. Mely ünnepélyre, s az ugyanazon nap estéjére vezetett tánczvigalomra a nevelésügy barátait, különösen iskoláink volt növendékeit teljes tisztelettel meghívja Székely-Udvarhely, 1873, maj. 5.

— **A walesi herceg** az „Ariadne“ gőzhajón apr. 11-én Pestre érkezett. Az állomástól egész a „Hungaria“ szállodáig, hol lakni fog, roppant néptömeg lepte el azon utcákat, mely harsogó éljenekkel üdvözölte Anglia leendő királyát. A herceg kocsija a „Hungaria“ előtt megállt egy pillanatra, de oly nagy néptömeg volt a kapu előtt, s a lépészetten, hogy nem szállott ki, hanem mint értesünkre esett, egyenesen a nemzeti casinóba hajtatott, hol a herceg különben is még az est folytán meg akart jelenni. — A Hungaria előtt a néptömeg erre szétoszlott, s a herceg csak későn tért vissza elfoglalni a Hungáriában lakosztályát, melyet Ilmer, a vendéglős pazar fényvel s ritka izlessel diszítetett fel számára.

— **Segélyző egyesület.** Az izraeliták egy igen humanitikus egyesület nevezetesen egy segélyző egyesület alakítottak. Melynek célja a betegket orvossal és 16 frt havi díjjal ellátni, továbbá ha a tagok közül egybekelések is történőnek t. i. szegényebb tagok gyermekeinél, egy egy meghátrózott összeget kapnak segélypénzül. Eddigél 42 tagot számál az egyesület. Minden tag beléptekor 2 frtot fizet, s minden héten 10 krt havidíjt. Orvosul Mihály László urat választották, ki az egyesület jótékony, üdvös céljának előmozdításáért örömmel fogadta el az ajánlatot.

— **Az angol tanárok jövedelme.** Mint az ezeregy éj regéi, oly hihetetlennek tűnik fel, azon nagyon is való jegyzék, mely előttünk fekszik s melyben egy-két angol iskola rectorai s első tanárainak jövedelme van felsorol. E szerint az etoni rector évi jövedelme 4572 font sterling (30 ezer 480 porosz tallér). Igaz, hogy ez egyedül áll, de a többi jövedelmek is bámulatra ragadnak. A második tanító Etouban 2200 font sterling (14,660 tallér), a winchesteri rector 20,000, első aliatvalója 10,000 tallér évi jövedelmet húz. Legkisebb jövedelme van a Shrewsbury (13,333), a harowi (8000), a londoni charterhouse-i (7333), szt.-Pál-i (6000) és két ház bérjévedelme iskolák rectorainak. Csakhogy, teszi hozzá a jegyzék írója, Angliában a nő vendékek évenként 600 — 1400 tallér oktatási és tartásdíjt fizetnek.

— **Párisban** az ott lakó Bertha Sándor „Magyar táncz“ zene-műveit két nagy hangversenyben nagy tetszés mellett adták elő.

— **A Messagiere Italiano** olaszországi lap tárczája, Tóvölgyi Titusz „Ezüst vitéz“ című regényének fordítását közli.

— **A vasúti forgalom** biztonságának emelése a társaságok kárpótlási kötelezettsége által. Az angol vasútügy felett nem rég lefolyt parlamenti vita néhány érdekes szám- adatot hozott napvilágra. Taylor kapitány (a kormány-felügyelő) jelentése szerint a vasutalózat kiterjedése 1852-től 1871-dikig, 7026-ról 15 ezer 345 mértföldre növekedett, a befektetett lőke 552 millió fontra. A netto-bevétel ugyanez idő alatt 15 mil. 700,000 fontról 48.900,000 fontra emelkedett. A

kamatlább a vasutakba fektetett tőkét illetőleg jóformán a régi; 1860-ban 4.11 százalékot, 1871-ban 5.65 százalékot tett. A szállított s személyek száma 1852-ik évben 85 milliót, 1871-ben 375 milliót tett. 1847—1849-ig 4.780 000 szállított személyre egy haláleset jutott; 1856—1859-ig 8.700,000-re; 1860—1870-ig 9 millióra és 1871-ben már csak 3 millióra jutott egy. A biztonság tehát növekedett, és ez eredmény azon törvényeknek tulajdonítható, melyek a vasutársaságokat tisztviselőik minden hibája miatt kárpótlásra kötelezik. 1871-dik évben a társaságok nem kevesebb mint 2.350,000 font kárpótlást fizettek.

— **Természeti ritkaságok.** Csik-Pál-falván, egy gazdának tehene első borjuzta a mult napokban, e borjuzás előtt 5 héttel a tehén nyugtalankodott, rájöttek, hogy a tehén már tejel napoként egyszer megfejték, mely fejés után az állat nyugodt lett, eszerint 4 héttel fejték a megborjuzás előtt.

— **(Necrolog).** Papp Joáchimné született Moldován Katalin a maga és fia K. Papp Miklós, neje Szabó Pepi, sógorai: idősb Papp Ferencz, neje és gyermekei, Papp Kristóf neje és leánya, özvegy Papp Emánuelné és gyermekei, özvegy Papp Zakarné és gyermekei, a már néhai Papp Lukács gyermekei; továbbá testvérei: idősb Moldován Simon, Emánuel és neje, János és neje, özv. Moldován Kristófné és gyermekei, özvegy Moldován Gergelyné és gyermekei, számos közeli és távoli rokonok és unokái: K. Papp Ilonka, Erzsébet, Ernő és Cornél nevében mély fájdalommal jelenti, hogy forrón szeretett férje kolozsvári polgár Papp Joáchim e f. május hó 12-én, d. u. 2 órakor, rohamos tüdővészben, alig néhány napi betegség után, életének 68-ik évében elhunyt. A hol a családi szentély legerősebb oszlopa kidől, mindenütt és mindig csapás; de legérzékenyebb ott, hol a vezteségre idő sem volt elkészülhetni. Ilyennek érezzük az ő elhunytát, s vigasztalhatatlanok vagyunk, hogy nem állott hatalmunkban megmenteni drága életét, mely általános becsülés, köztisztületben folyt le mind azok előtt, kik e fáradhatatlan, e törhetlen vaszorgalmu, e nemes munkás férfiut ismerék! Kolozsvár- s a hazának egy szabad elvű, jellemes, jótékony, minden nemes- és jóért buzgólkodó, lelkesülő polgára hunyt el benne, s csak tiszteltet méltó jó emléke fog élni azok szívében, kik ismerék örökké küzdő életét! A boldogultnak hült tetemei, a rom kath. egyház szertartásai mellett, beiső középütczai házáról szerdán, e hó 14-kén délután fél 5 órakor fognak a közsírkerbe elhelyeztetni, lelkeért pedig az engesztelő áldozat e hó 15-én, d. e. 10 órakor a kegyesrendiek templomában fog bemutatni az egek urának E végítzességtételre a boldogultnak minden rokona, barátja, ismerőst tisztelettel meghívjuk. Béke poraira! Kolozsvárt, 1873 május 12-kén.

Biasini gyorsutazási menetrendje 1873. márcz. 27-től.

Kolozsvár és Nagy-Enyed között,

mivel a nappali vonat beszünttetett, Biasini gyorsutazása 1873. márc. 27-től kezdve Kolozsvárról Nagy-Enyedre küldi gyorskocsiját, még pedig oly formán, hogy Kolozsvárról reggel 8 órakor minden nap indulva d. u. 4 1/2 órakor Nagy-Enyedre érkezik, Nagy-Enyedről Kolozsvárra este 10 órakor

Deésről Szamosújvárra és Kolozsvárra na-indulva, reggeli 8 órakor Kolozsvárra érkezik. Ezen menetén kívül lehet Kolozsvárról Nagy-Enyedre d. u. 4 órakor is indulni, ugyszintén Nagy-Enyedről éjjeli 3 órakor Kolozsvárra indulhatni, csakhogy ezen menetekenél Felvinczről N.-Enyedig és N.-Enyedről Felvinczig a vasutall kell utazni.

Egy személy ára 30 font szabad podgyász-szal Kolozsvárról N.-Enyedig vagy vissza az első és közbülső Coupeba 5 frt, hátulsó Coupeba 4 ft 50 kr. tulsuly 5 kr. Tordáról Nagy-Enyedig vagy vissza első vagy közbülső coupéba 3 frt — hátulsó coupéba 2 frt 60 kr. tulsuly 2 1/2 kr. — Felvinczről N.-Enyedig vagy vissza 1 frt, tulsuly 1 kr. fon-tonként.

Felvételi iroda Nagy-Enyeden Vágó Ferencz szállodájában.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Máj. 13-ról. 1873 5% metaliques 66.—. nemzeti kölcsön 71.—. 1860-diki államkölcsön 94.50. Bankrésztvények 925.—. Hitelrésztvények 298.—. London 101.25. Ezüst 108.75. Cs. kir. arany —.—. 20 frankos arany 8.85.

Földtehermentesítési kötvények: Magyar —.—. Temesi —.—. Erdélyi —.—. Horv. Szlavon. —.—.

Felelős szerkesztő **Sándor János.**

Árlejtési hirdetmény.

A szamosújvári m. k. országos fegyintézetnél építendő vízvezetékhez szükségeltető összesen 8009 frt 65 krral előirányzott munkálatok biztosítása végett, a nagyméltóságú m. k. igazságügyminiszteriumnak folyó hó 2-kán 15686 sz. a. kelt rendelete következtében f. évi **julius hó 4-én d. e. 10 órára**, egy az intézet hivatalos helyiségében megtartandó nyilvános árlejtés iratik ki, melyre a vállalkozni kívánók azon észrevétellel hivatnak meg, miszerint ezen árlejtéshez az előirányzott összeg 10%-nak bánatpénzül leendő letétele után mindenki hozzá szólhat.

Az árlejtésre kitűzött határidőig 10% bánatpénzzel megterhelt írásos ajánlatok is elfogadhatók.

A bánatpénz megfelelő belföldi állampapirokban is lehet.

A múltani iratok s a szorosabb építési feltételek az intézet hivatalos helyiségében a szokott hivatalos órák alatt az árlejtés előtt is megtekinthetők.

Szamosújvárt 1873. Május hó 7-kén.

A m. kir. országos fegyintézet igazgatója.

721 7—8

Köszvény és csúzos bántalmak

gyógyíthatók. A legbiztosabb, valószínűleg egyedül orvossz.

dr. Pattison köszvény-vattája

kiválóan alkalmazandó az arc-, mell- és nyak csúzos bántalmaiban, fogfájásoknál, a fő-, kéz- és térd köszvényben, tagszaggatásokban, hátgerinc- és lépízülmökben stb. Egy egész csomag 70 kr., egy fél 40 krral o. é. kapható Engel József gyógyszerésznél Kolozsvárrt.

812 Az osztrák 3—8

Industrial-bank

Bécs, Istvánér 1 sz.
november 6-tól kezdve

pénztárjegyeket

bocsát ki

100, 500, 1000, 5000 forintos részletekben 5 %, 5 1/2 %, 6 %, 6 1/2 % kamat mellett

8 napi, 14 napi, 30 napi, 60 napi felmondással.

A forgalomban levő, fel nem mondott pénztárjegyek a fennebbi naptól kezdve a magasabb kamatot élvezik.

A kamatok a felmondásnál mindjárt előre felvehetők, a tőke visszafizetése az osztrák-magyar birodalom minden fővárosára utalványozható.

Az igazgató-tanács
(Utánnymot nem díjazatik)

Eskoros rohamokat (Nyavalyatörés)
gyógyít levelezés útján a eskor szakorosa dr. O. Kilisch, Berlin, Louisenstrasse 45
E pillanatban 1000-nél több beteg van kezelése alatt.

661 63—*

821

Nagy szálloda

a „MAGYAR KORONA”-hoz.
TORDÁN.

Alólirott tisztelettel jelenti a helybeli és utazó-közönségnek, hogy Kolozsvárról, hol számos éven keresztül a közönség legnagyobb megelégedésére vendéglő-üzletet folytatott, lakását ide áttette s a „Magyar korona”-hoz címzett szállodát ápril 24-én átvette kezelése alá. — A szálloda rendelkezik **10 csinosan butorított és tisztán tartott szobával, tágas étteremmel, két tágas udvarral, több istállóval és kocsiszínkel**, melyeket a t. cz. közönség használatára a legnagyobb kényelembe helyezett. Konyhája, melyre mindig főszűz volt fektetve, ezuttal is a legízesebb ételeket s pinczéje a legjobb ízű borokat fogja szolgáltatni. Étekezni tetszés szerint minden időtájban. Elvállalok társasbéli rendezését helyben vagy házon kívül, s főútkévésem oda irányul, hogy a t. cz. közönség nagybecsű pártfogását méltán kiérdemeljem.

Tordán, 1873. május hóban.

Tisztelettel

AJTAY LÁSZLÓ

vendéglős.

1—3

819

1—3

Egyesült
erdélyi takarékpénztár.

Az egyesült erdélyi takarékpénztár igazgató tanácsa 1873. márt. 23-án tartott ülésében elhatározta, hogy a társulat azon ideiglenes részvényjegyeire, melyekre 30 százalék már befizettetett, további befizetést ír ki 35 %-al az az:

35 forinttal darabjára,

e végre a határidőt 15-25 májusra tűzvé ki.

A t. részvényesek e határozatról azon megjegyzéssel értesítetnek, hogy a befizetések Pesten a Pesti Bank főpénztáránál (Dorotyautca 10) a vidéken pedig azon helyeken teljesítendők, hol az aláírások történtek.

A befizetés megtörténte az id. részvényjegyekre bélyeggel reá üttetik, miért is azok számtanilag rendezett consignatioull nyújtandók be.

Pest-Kolozsvár, máj. 1-én 1873

Az igazgató tanács.

A kolozsvári

hitelbank és zálogkölcöntársulat

elfogad

készpénz betételeket 100 frttól kezdve **pénztárjegyekért**, a melyek után 6% kamatot fizet. E pénztárjegyek értékét Pesten is felvehetni az **angol-magyar banknál**. A kamatok 3 havonként fizetnek.

A bank **kölcsönöket** ad mindennemű értékpapírra, arany- és ezüst tárgyra s más értékes ingóságokra.

Leszámitól váltókat; vesz értékpapírokat.

Elvállal pénzbehajtásokat váltókra, utalványokra.

Törlesztési kölcsönöket eszközöl 500 frttól kezdve telek-könyvezett birtokra 24 1/2 vagy 34 évre; a törlesztés és kamat 8% illetőleg 6 3/4 %-ot tesz.

az igazgatóság.

100—*

(21)

806

2—30

Elmélkedő orvosok,

allopathák és homöopathák, az általa meggyógyultak naponta szaporodó bírálatá szerint, a **lélegző** (torok és mell) és **emésztő** szervek (gyomor, máj, végbél, aranyér) valamint az **idegrendszer** (hypochondria, aszkor) betegségeiben, általános és különös **gyengeségi állapotban** (magkiömlés, tehetetlenség) a **Humboldt Sándor** indítványára behozott

dr. Sampson-féle **Coca-készítmények** (német gyógytári árszabály szerint üveg és doboz számára 1 tallér) oly fényes eredményeket eszközöltek, hogy minden hasonló betegségben szenvedőnek a legmelegebben ajánlhatók. Különös ismertetésül **dr. Sampson** tanár „**Szerecsen gyógyszerétára**” **Mainzban**, valamint bizományos gyógyszerítárai is (Főraktár Austriára nézve **Haubner Edénél** Bécsben, Magyarországra nézve **Török Jozsefnél** Pesten, **Pecher J. E.**-nél Temesvárt, **Fürst Józsefnél** Prágában) tudományos értekezletet felőle ingyen és bérmentesen küld.

801

5—*

Asztali és csemege borok, Dréher-féle
palaczk sör

Teutsch J. B.-nél Segesvártt.

1862-beli-erdélyi asztali bor, „non plus ultra” nagy pal. — f. 70 kr.
1868 „ finom rizling — „ 90 kr.
1869 „ — „ 90 kr.

Rajna és Mosel-borok:

Johannisbergi cabinet nagy pal. 4. ft. 40 kr.
Rüdesheimi 2 ft. 50 kr.
Liebfrauenmilch 2 ft. 15 kr.
Deidesheimi 1 ft. 65 kr.

Magyar borok:

Budai, finom sashegyi 1 nagy pal. 1 ft. — kr.
„ 1 kis pal. — frt 50 kr.
Somlai, fehér jeles 1 nagy pal. — frt 88 kr.
Tokaji, ménesi és muskotály aszu 1 nagy pal. 1 frt 20 kr.
„ 1 kis pal. — frt 60 kr.
Champagnei Sillery grand mouss 1 nagy pal. 1 frt 60 kr.

Franczia, spanyol és olasz borok

Bordeaux st. Julien, vörös ered. töltés nagy pal. 1 frt 65 kr.
Champagnei valódi Clicquot nagy pal. 4 frt — kr.
„ Fleur de Sillery nagy pal. 3 frt 60 kr.
Muscat-Lunel nagy pal. 1 frt 70 kr.
Lacrimae Christi nagy pal. 1 frt 60 kr.

Osztrák borok.

Vöslau vörös nagy pal. — frt 92 kr.
Gumpoldskircheni, fehér nagy pal. 1 frt 20 kr.

Liqueurök:

Vanillás, valódi Bordeaux nagy pal. 2 frt — kr.
Ananas nagy pal. 2 frt — kr.
Anisette double, Amsterdami nagy pal. 1 frt 90 kr.
Maraschino di Zara nagy pal. 1 frt 60 kr.
Dupla köményes, val. szt.-pétvári nagy pal. 2 frt 50 kr.

Hölgy-liqueurök, igen finom:

Kávé, Curaçao, thea, Vanília, viola nagy pal. 1 ft. 30. kr.
Bataviai rak nagy pal. 1 frt 80. kr.
Cognac fi nede Champagne nagy pal 3 frt. —

Drehez féle palaczk sör

Ászoksör nagy pal. — 38 kr.
Márcziusi nagy pal. — 40 kr.

811

4—5

Legnagyobb nyereségremény.

260 húzásra.

melyben

13 főnyeremény 300.000 forintos,
2 főnyeremény 280.000 forintos,
2 főnyeremény 250.000 forintos,
7 főnyeremény 220.000 forintos,
8 főnyeremény 200.000 forintos,
5 főnyeremény 150.000 forintos,
2 főnyeremény 110.000 forintos,

és még számos 100,000, 60,000, 50,000, 40,000, 30,000 forintos stb. nyereményre játszhatni

A. csoportu játéktársulatunkban

egy részletjeggyel, 18 résztvevő közt 25 évnegyedes 7 fős részletfizetéssel.

E kedvelt csoportban meg van minden Austriában létező állam- és magánkölcön-sorsjegy, a melyek árkelet szerinti értéke teljes befizetés után készpénzül fog a résztvevők közt felosztatni.

Mindjárt az első

7 fős évnegyedes részlet lefizetése után minden résztvevő játszik május 15-én a magyar állam és június 1-én az 1864-ki sorsjegyek húzására.

A közelebbi húzásokra

ajánljuk játéktársulatunkat.

20 darab magyar 100 fős sorsjegyre, negyedévenként 7, vagy havonként 6 fős részletfizetéssel, húzás május 15-én főnyeremény 150.000 ft.

20 drb. 1864-ki 100 fős sorsjegyre, negyedévenként 10, havonként 8 részletfizetéssel.

20 drb. 1864-ki 50 fős sorsjegyre, negyedévenként 5, havonként 4 fl. részletfizetéssel, húzás június 1-én, főnyeremény 250.000 ft.

20 darab Török sorsjegyre havi 5 frt részlettel húzás június 1-én főnyeremény 300.000 ft. E csoportban mindjárt az első részletlefizetése után 20 drb. sorsjegyre játszik a résztvevő, s nyerés esetén a nyeremény húszadrészt azonnal készpénzül kikapja. Minden részlet teljes lefizetése után minden résztvevő egy eredeti sorsjegyet fog kapni.

Részletjegyekkel

egyes sorsjegyekre és tetszés szerint összeállított sorsjegy-csoportokra, a melyeknél résztvevő az első részlet lefizetése után egyedül játszik minden nyereményre, szolgálunk havonkénti vagy negyedéves részletfizetés mellett a legutányosabb föltételek s a légelőnyösebb összeállítások szerint.

Az österr. Industrialbank

részlet-osztálya

ezelőtt

Fürst Ede

Bécs, Istvánér 2 szám

(Utánnymot nem díjazatik)